

SEKS TYSKERE DREPT AV MINE I SKIVIKA

Omtrent slik så personellminen som drepte de tyske soldatene ut. En liten ladning kastet minen en meter opp i luften, der den eksploderte og sendte en skur av kuler rundt seg.

– Her smalt mina i 1945, forteller Torbjørn Hansen. De tyske soldatene som ble drept var levende minesveipere i det som dag er et boligfelt i Skivika.

Foto: HAMZEH HAZIMEH

Brukt som levende minesveipere

Her, midt i det som i dag er boligveien Geitskaret i Skivika, ble seks tyske soldater drept av en mine sommeren 1945. Den da 14 år gamle Torbjørn Hansen var vitne til at tyskerne ble brukt som levende minesveipere.

STÅLE HANSEN

Sist fredag ble det kjent at 184 tyske krigsfanger ble drept under mineryddingsarbeid sommeren og høsten 1945. De tyske soldatene måtte gå manngard i ryddede minefelt for å sjekke at ingen miner var glemt – en praksis som etter all sannsynlighet var i strid med Genevekonvensjonen.

Minefelt

– For meg er det viktig at historien ikke går i glemmeboka. Da jeg hørte om denne mineryddingen vakte det minner fra krigen i Bodø, forteller 67-åringen.

På haugen i bakgrunnen lå hytta dit Torbjørn Hansen og familien var evakuert før tyskerne la Bodø i grus 27. mai 1940. Selv var Torbjørn Hansen ni år – og en ivrig tilskuer

til tyskernes forsvarsforberedelser i Skivika.

De allierte hadde gjort flere strandhugg på norskekysten, og i 1942/43 bygde tyskerne ut befestningene på nordsida kraftig.

– Hele Skivikdalen ble sperret av flere store minefelt – stridsvognminer nede i dalbunnen, og personellminer der terrenget var kupert. Alle feltene var gjerdet inn, så vi ungene var aldri i fare. Men jeg husker flere kyr som utløste stridsvognminene. Resultatet var ikke pent, sier Hansen.

Drepte tyskere

Da krigen var over skulle minene ryddes bort. Den jobben måtte de tyske soldatene ta seg av – under oppsyn av norske og britiske tropper.

– Vi så hvordan tyskerne måtte gå

arm i arm gjennom minefeltene etter ryddingen, for å avdekke om de hadde oversett noen miner, sier Hansen.

En sommerdag gikk det galt. En personellmine eksploderte og drepte seks tyske soldater. Også to engelskmenn og en nordmann som sto for nær ble drept.

– Nøyaktig her skjedde det, peker Torbjørn Hansen når Nordlands Framtid tar ham med tilbake til Skivika. Stedet han peker ut ligger midt i boligveien Geitskaret – godt innenfor synsvidde av hytta han bodde på under krigen.

– Forferdelig

– Jeg husker en norsk soldat som kom løpende etter eksplosjonen, for å låne en telefon på en gård nede i Skivika. Han fortalte at det hadde skjedd en ulykke. Da vi spurte om

det bare var tyskere som var drept, svarte han «nei, hadde det bare vært så vel». Den replikken har brent seg fast, sier han.

Fra en skråning bak trafohuset i Skivikkbakken satt han sammen med søsteren og bivånet redningsaksjonen.

– Det kom en hel masse sykebiler fra byen. De døde og sårede ble båret ned på bårer. Det var ikke noe hyggelig syn, og smertepene var forferdelig å høre på. Heldigvis var vi ikke helt uvante med stinkt etter fem års krig, forteller han.

Neppe bedre

Torbjørn Hansen understreker at han ikke retter noen moralsk pekefinger mot bruken av tyskerne som levende minesveipere.

– Den praksisen må vi se i lys av den stemningen som hersket på den

tiden – og ikke dømme etter dagens moral. Tyskerne gjorde en jobb som måtte gjøres. Det ville neppe vært bedre om nordmenn eller briter skulle gjøre den, mener han.

Hansen tror at kontrollmarsjen etter mineryddingen ble brukt for å motivere tyskerne til å gjøre maksimal innsats under selve letingen etter minene.

– Det ble nok mindre slurv når de visste at de kunne redde livet ved å gjøre en god letejobb, sier han.

Generaladvokat for Forsvaret, Arne Willy Dahl, sier til Morgenbladet at bruken av de tyske krigsfangene etter alt å dømme var brudd på Genevekonvensjonens bestemmelser om behandling av krigsfanger.

– Konvensjonen bestemte at krigsfanger ikke måtte settes til farlig arbeid, sier han.